

A Budapest V. VERES PÁLNÉ UTCA 15. sz. műemlékjellegű lakóépület felújítását megelőző építéstörténeti kutatás elkészült. A házat a szakirodalom addig úgy tartotta számon, mint amely a XVIII. század végén épült s mai formáját 1868-ban emeletráépítéssel és teljes átalakítással nyerte, Kauser és Frey terve szerint (Zakariás G. Sándor: Budapest. — Magyarország művészeti emlékei III. kötet, Bp., 1961. p. 132.). Levéltári forrásanyag a házzal kapcsolatban nem volt ismert; a XVIII. század-végi kétemeletes épület feltételezése az udvari függőfolyosó későbarokk konzoljaira s az I–II. emeleten teljesen egyforma barokk folyosórácsra támaszkodott, s a III. emeleti folyosó teljesen azonos formájú konzoljait és szintén barokk, de az I–II. emeletiektől eltérő rácsát nyilván az emeletráépítés jóízű alkalmazkodásának tulajdonította.

Az épület belsejében azonban a XVIII. század végére utaló semmiféle nyom nem található, holott legalább a földszint feletti boltozatnak meg kellett volna maradnia; az 1868-as építkezés Kauser és Frey által aláírt tervei pedig (a Fővárosi Tanács V. B. Városrendezési és Építészeti Főosztályának tervtárában) — a teljes épületre vonatkoznak, s a pincétől a III. emeletig mindegyik szint alaprajzát tartalmazzák. Az ebből adódó következtetést — hogy ti. a ház 1868-ban teljes egészében újonnan, bontott barokk konzolok és rácsok felhasználásával készült — a levéltári adatok nemcsak megerősítették hanem igazolták is: az épülettel kapcsolatos iratokban többször is szó van arról, hogy a ház helyén korábban álló épületet az építkezés megkezdése előtt teljes egészében lebontották (Pesti tanácsi iratok VI. 243/1867). Az épület tehát tulajdonképpen téves adatok alapján került a műemlékjellegű objektumok közé; a bontott barokk konzolok és rácsok érdekességet jelentenek, de műemléki értéket alig kölcsönöznek a háznak, mely átlagos eklektikus architektúrájával és szokványos belső

tereivel műemlékileg egyébként sem különösebben érdekes. A helyreállítás során viszont — az elmondottaktól függetlenül — szükség van a részben tönkrement eklektikus architektúra visszaállítására, elsősorban városképi szempontból, s érdekességük miatt feltétlenül kívánatos a barokk folyosórácsok megtartása is.

A Budapest V. VERES PÁLNÉ UTCA 21. sz. kétemeletes műemlékjellegű lakóház Zakariás G. Sándor szerint korábbi földszintes házból 1842-ben épült egyemeletesre Hild József terve szerint, s a II. emelet későbbi ráépítés eredménye. (Zakariás G. Sándor: Budapest. Magyarország művészeti emlékei III. kötet, Bp., 1961. p. 133.) — Adatait a következőkkel tudjuk kiegészíteni, illetve pontosabbá tenni:

A XVIII. századból származó földszintes barokk ház fordított L-alakú beépítésben állott fenn, s hosszanti szárnya a telek hosszának kb. feléig terjedt. 1828-ban akkori új tulajdonosa Alter Jakab asztalosmester felújítást és homlokzatátalakítást végeztetett (*Fővárosi Levéltár, Sz. B. 4420.*) Az 1838-as árvízkor a ház megsérült. 1842-ben a tulajdonos Hild Józseffel egy emelet ráépítését és a hátsó telekrész kiépítését terveztetette meg (*Sz. B. 9543.*), ebből azonban csak az emeletráépítés valósult meg. A hátsó telekrészt 1846-ban módosított formában, Diescher János terve szerint építették be, egyemeletes épülettel (*Sz. B. 11.416.*). A II.

emelet ráépítése 1870-ben történt, Kauser és Frey terve szerint, s ekkor építették a hátsó traktushoz a melléklépcsőházat tartalmazó toldalékrészt is (*Fővárosi Tanács V. B. Városrendezési és Építészeti Főosztály tervtára, EB. 121/1870.*).

Bibó István